

Filosofické předpoklady ideje svobody a lidských práv [ETF UK] [2004]

01

Stručně shrnuto se svoboda stala problémem v důsledku zproblematizování otroctví, tj. v poměrně pozdní době řecké POLIS, v době sofistů a Sókratově. Pregnantního výrazu užil zejména Gorgiův žák Alkidamas, který prý (koncem 5. stol. př. Kr.) prohlásil: „Bůh dal všem svobodu; nikoho neučinila příroda otrokem.“ (Ze scholií k Aristotelově *Rétorice* I, 13; in: *Zlomky*, př. Karel Svoboda, Praha 21962, str. 174.). Tímto termínem byla tedy míněna výlučně svoboda společenská resp. politická, a to jakožto opak otroctví.

02

K významné změně, tedy nejen posunutí významu, došlo teprve jednak ve starém Řecku pod vlivem pojmovosti a filosofie (např. v Platónově mýtu o jeskyni), později zejména pod vlivem křesťanství, které sice myšlenkově bylo a zůstalo pod silným helénistickým vlivem, ale zároveň se v různé míře, ale vždy znovu vracelo k některým myšlenkám hebrejským. Právě už ve SZ máme řadu dokladů nejen toho, jak je svoboda chápána jako protiklad otroctví (služebnosti), ale i toho, jak bylo toto původní pojetí prohlubováno a metaforicky přenášeno na sloužení cizím bohům, na otročení zlým úmyslům a vůbec hříchu apod.